

ЕЛИЗАБЕТ МИЛЪР ПОСЛЕСЛОВ

Превод от английски: Елена Кодинова, 2009

chitanka.info

Ейбрахам (Брам) Стокър е роден в Клонтарф край Дъблин, Ирландия, на 8 ноември 1847 година. Баща му Джон Ейбрахам Стокър е чиновник в Британската гражданска администрация в Ирландия. Майка му Шарлот Торили от Слайгоу в Западна Ирландия, е активен радетел за социални реформи. Семейство Стокър са протестанти. Брам е третото от седем деца. Има четирима братя (Уилям Торили, Томас, Ричард и Джордж) и две сестри (Маргарет и Матилда).

Брам бил болнаво дете, но така и не намерили причината за честите му боледувания. Докато бил малък, майка му запълвала дългите часове, през които трябвало да пази леглото, с приказки и легенди от родния ѝ Слайгоу, сред които и свръхестествени истории за болести и смърт. Каквито и да били причините за болестите му, докато стане време да постъпи в колежа „Тринити“ в Дъблин, той вече бил здрав и силен младеж, отличен атлет, който се изявявал в университетските състезания по футбол, бягане и вдигане на тежести. Получил награди за майсторството си в дебатите и публичната реч, бил президент на Философското общество.

След като се дипломирал, последвал стъпките на баща си и получил пост в Ирландската администрация. В същото време пишел театрални ревьюта в местен вестник. Едно от тях му осигурило среща с Хенри Ървинг, признат по-късно за един от най-великите Шекспирови актьори от Викторианската епоха. През 1878 година, малко след като се оженил в Дъблин за Флорънс Болкоум (която била ухажвана и от Оскар Уайлд), Стокър приел предложение за работа като мениджър на новия театър на Ървинг в Лондон — „Лисеум“. Останал там до смъртта на Ървинг през 1905 година. Много от творбите му, включително и „Дракула“, се появяват през този период. Пишел ги в свободното от натоварения график време. Основните му отговорности били да организира турнетата на трупата в провинцията и чужбина, да води счетоводството и да изпълнява функциите на секретар на Ървинг. Той бил един от най-важните хора зад осемте турнета на „Лисеум“ в Северна Америка. По време на тези обиколки се запознал с Уолт Уитман (от чиято поезия се възхищавал от години) и Марк Твен. Докато работел за „Лисеум“ с великия Хенри Ървинг (който получил рицарско звание от кралица Виктория през 1895 година) Стокър получил достъп до много водещи фигури на своето време. Сред приятелите и познатите му били Алфред лорд Тенисън, сър Ричард

Бъртън и Уилям Гладстон. Но най-важно за него се оказало влиянието на самия Ървинг. В „Моите спомени за Хенри Ървинг“ (1906) Стокър отдава заслужена почит на човека, към когото е бил толкова привързан и лоялен.

Въпреки че става известен с „Дракула“, Брам Стокър е автор и още няколко романа и сборници с разкази. Умира на 20 април 1912 година (само пет дни след потъването на луксозния кораб „Титаник“) след боледуване от хроничен нефрит и два последователни инсулта. Останките му се съхраняват в мавзолея на крематориума в лондонския квартал Голдърс Грийн. В некролога, който вестник „Таймс“ публикува, се отбелязва, че Стокър ще бъде запомнен с работата му с Хенри Ървинг. Това, както знаем, не се случва.

„Дракула“ е публикуван в Лондон през 1897 година. От записките на автора става ясно, че е работил повече от шест години върху книгата си, включително по време на ваканциите си и турнетата с театър „Лисеум“ в Северна Америка. Оригиналното заглавие на романа е „Немъртвият“. На 18 май, само дни преди публикуването му, в театър „Лисеум“ се състояло актьорско четене на книгата, за да се запазят авторските права върху сценичните адаптации. Заглавието му било „Дракула: Немъртвият“ и било изнесено пред служителите на театъра и случайни минавачи. Продължило четири часа и в него били включени големи откъси от романа. Най-вероятно представлението е било сглобено набързо от самия Стокър. Решението да се използва името на Дракула в заглавието е било взето буквално в последната минута.

Спорно е дали Брам Стокър е възнамерявал да напише продължение на романа си. Все още има упорити слухове, че е „планирал да доведе Дракула в Америка и да разкаже друга история с него.“ Но не са открити убедителни доказателства за това твърдение. Краят на романа обаче е достатъчно неопределен и би могъл да подкрепи подобна теза. Методите за унищожаването на трансилванския граф са посочени по-рано в повествованието: трябва да бъде забит дървен кол в сърцето му, след което да бъде обезглавен. Вместо това вампирът е наръган с два ножа. Освен това не е ясно дали ножът на Харкър е отделил главата на Дракула от раменете му. Има противоречие и в твърдението на Мина, че тялото на вампира се е „превърнало в пепел“. Дали това означава, че най-накрая е унищожен,

или е проявление на възможностите му да приема различни форми? Стокър оставя отворена още една вратичка, като променя (сам или с помощта на издателя си) първоначално замисления финал. Според оригиналната версия замъкът на Дракула е напълно унищожен от изригване на вулкан. Дали тази промяна не е направена, за да стане краят на произведението още по-отворен? Няма как да знаем.

Текстът е пълен с несъответствия, но това може да се дължи на недоглеждане или бързване от страна на Стокър да завърши произведението си. Каквото и да е обяснението, романът е предизвикал много автори да напишат продължения и да опишат предхождащите събития на неговия сюжет, което е още едно доказателство за нестихващата му популярност и мощ.

„Дракула: Немъртвият“ е майсторско продължение на многопластовия литературен оригинал. Дейкър Стокър и Йън Холт проследяват съдбите на оцелелите герои: доктор Джон Сюзард, Артър Холмуд (лорд Годалминг), Ейбрахам ван Хелсинг, Джонатан Харкър и Мина Харкър. Срещата им с Дракула нанася непоправими поражения върху личния и професионалния им живот. Сюзард напълно се предава на страстта си към морфина. Артър неуспешно се опитва да преодолее мъката си по загубата на Луси в брак с друга жена и се изолира от предишните си приятели. Ван Хелсинг, вече старец, продължава да е обсебен от идеята да намери чудовището. Бракът на Джонатан и Мина е необратимо разклатен от спомените им за трансилванския княз.

Чрез новите събития в съдбите на героите ние отново преживяваме някои от ключовите случки от сюжета на Стокър: смъртта на Луси, лудостта на Ренфийлд, „кървавото кръщение“ на Мина, преследването из Трансилвания и финалния сблъсък с Дракула. Спйката между епизодите е Куинси Харкър, синът на Джонатан и Мина, който свързва в едно цялата група. Той е споменат бегло от Джонатан Харкър в края на романа и е първият представител на следващото поколение.

Действието в „Дракула: Немъртвият“ се развива през 1912 година. Времето е избрано нарочно, за да позволи появата на Брам Стокър като герой. (Той умира на 20 април 1912 година). Също така авторите могат да обвържат сюжета с плаването на „Титаник“ (което също се състои през април). Тази важна връзка дава възможност за

продължение на продължението, като оставя шанс на Дракула да се добере до Америка.

Това решение налага промяна на някои дати от оригинала на Стокър. В „Дракула“ е недвусмислено посочено, че действието се развива през 1893 година. Това се вижда от датите на писмата и от самото повествование. Но за да може да използват порасналия Куинси Харкър като катализатор на събитията (и за да пренесат собствената си история през 1912 година), Стокър и Холт сметнали за необходимо да ситуират случките от „Дракула“ в по-ранна година. Избрали 1888 година, точно толкова преднамерено, колкото и 1912-а. От август до ноември 1888 година Джак Изкормване убива пет жени в Уайтчапъл, Лондон. Няма съмнение, че Стокър е знаел за тези престъпления. Дори директно ги споменава в предговора, който пише за исландското издание на „Дракула“ от 1901 година. Разкриването на самоличността на Изкормвача се превръща във вторичен сюжет на „Дракула: Немъртвият“.

Дракула от този роман е нещо много повече от графа вампир на Брам Стокър. На първо място той е недвусмислено идентифициран като Влад Цепеш, румънския воевода от XV век, прочул се с жестокостта си. Смесването на образите на Дракула и Влад не е ново, популяризира го книгата на Реймънд Макнали и Раду Флореску „В търсене на Дракула“ от 1972 година. Оттам тази теза си проправя път в киното и литературата. Връзката между двамата в романа на Стокър е много по-бледа. Той никъде не споменава името на Влад (няма го и в записките му), нито жестокостите, с които се прочува. Съвременните изследвания доказват, че Стокър не е бил твърде запознат с истинския Дракула. Знаел е прозвището му, че е преминал Дунава, за да се бие с турците, и че е имал „брат непрокопсаник“. За мнозина образите на Влад и Дракула са напълно неотделими един от друг. Но Стокър и Холт извършват нещо много креативно с техния Влад/Дракула. В романа им той идва в Англия, под името Бесараб — от Бесарабия произлиза благородническият род на Влад Цепеш. Представя се за румънски актьор и покорява Европа. Куинси довежда Бесараб в Англия точно както баща му води граф Дракула по същия път. От записките на Стокър се вижда, че според първоначалния му замисъл графът е трябвало да пристигне на пристанище Дувър, където пристига и Бесараб. Но после Стокър заменя Дувър с Уитби, след като

посещава този град на най-северния бряг на Англия и решава да го превърне в основна сцена на своя сюжет.

Читателите веднага се досещат, че Бесараб е донякъде и отдаване на почит към сър Хенри Ървинг, чиято смърт през 1905 година не му дава възможност да се включи в описаните събития. Връзката с Ървинг е ясно показана. Куинси Харкър е привлечен от обаянието на Бесараб, както Стокър от чара на Ървинг. Куинси се надява, че Бесараб ще изиграе ролята на Дракула в сценичната версия на романа на Стокър. Самият писател може би също е имал подобни възжеления. Разкритието, че Бесараб е всъщност граф Дракула от романа на Стокър, отговаря остроумно на широко разпространената (макар сериозно оспорвана) хипотеза на много учени, че Стокър е създал своя герой вампир по подобие на властния си работодател.

Очевидно не всички персонажи от романа са взети от „Дракула“. Изкушените ще видят много примери на интригуващи алюзии. Някои са малки, като например случая с Брейтуейт Лоуъри, съквартиранта на Куинси от Сорбоната. Това име се появява в книгата на Брам Стокър, когато Суейлс го вижда изписано на надгробна плоча в Уитби. Всъщност и самият Стокър го е открил там. Друг пример е героят, който писателят е имал намерение да включи в „Дракула“, но после се е отказал. Става въпрос за детектив на име Котфорд. В „Дракула: Немъртвият“ той е възкресен като инспектор Котфорд, който разследва престъпленията на Джек Изкормвача под ръководството на главен инспектор Фредерик Абърлайн (реална личност). Котфорд е обсебен от по-ранния си провал и не спира да се опитва да разкрие мистерията години по-късно.

Стокър и Холт включват доста реално съществували личности в своята книга. Най-очевидната от всички е самият Брам Стокър. Заради ограниченията на повествователното време на авторите се налага да интерпретират малко по-свободно някои факти от биографията на писателя. Затова правят Стокър собственик на все още работещия театър „Лисеум“, който обмисля сценична постановка на романа си. Признава, че в „Дракула“ е слял измислен от него вампирски сюжет и история, разказана му в една кръчма от старец, когото той първоначално мисли за луд. Стокър се среща с главния си герой (което ускорява смъртта му). Бесараб поставя под съмнение някои от

„фактите“ в романа и говори с пренебрежение за несъответствията и погрешните заключения в него.

Друг исторически персонаж, включен в текста, е унгарската графиня Елизабет Батори, прочула се със склонността си да се къпе в кръвта на убити девиси. Нейното име, както и това на Влад Цепеш, е неразривно преплетено със Стокър и неговия роман. Доказателствата за връзката между нея и „Дракула“ са още по-малко. Но появата ѝ в „Дракула: Немъртвият“ придава много художествена сила на книгата и позволява на авторите да превърнат в символ на „абсолютното зло“ някой друг, освен Дракула.

След многото късчета истинско злато в това произведение е и специалната поява на няколко герои, които определено са израз на почит към личности, свързани с филмовите и литературните версии на историята за Дракула през целия ХХ век: например Хамилтън Дийн, Том Рейнолдс, Джон Баримор, Реймънд Хънтли, Винсънт Прайс, Кристофър Лий и Луи Журдан. Други пък, които нямат нищо общо със Стокър и романа му, закотвят недвусмислено текста в 1912 година. Като Анри Салме, авиаторът, прелетял от Лондон до Париж същата година. Но безспорно най-изобретателно е включването на юнгата Джон Кофи в текста. Въпреки че няма връзка със Стокър или романа му, той влиза в историята като моряка, който слиза от „Титаник“ в Куинстаун, защото имал лошо предчувствие за съдбата на кораба.

Стокър и Холт създават продължение, което е тясно обвързано с оригинала, но в същото време си позволяват известна свобода с фактите и повествованието — като започнем с пожара в „Лисеум“ и свършим с местонахождението на болницата на Сюард в Уитби. Създават и паралелни сюжети с част от героите от романа на Стокър, като например предишните връзки на Ренфийлд с адвокатската кантора „Хокинс“, ухажването между Джонатан и Мина в Ексетър, основаването на приюта за душевноболни на Сюард. Дори в един от случаите манипулират ключова дата в оригинала — отлагат пътуването на Дракула от Лондон за Трансилвания с няколко дни, за да може да е в британската столица на 9 ноември и да бъде заподозрян, че е Джек Изкормвача.

Пуристите може да се шокират от време на време от тези „грешки“. Макар да изглежда, че двамата автори жертват точността в името на литературното качество (което е напълно приемливо), има и

нещо друго. Те възстановяват „истинския“ текст на Дракула, който става основата на тяхното продължение. В същото време признават, че няма една, а много истории за Дракула, като се започне от записките на Стокър и се свърши с последните холивудски версии, и че границите между тях са много размити. Тяхното желание да изтупат от праха и пре моделират „Дракула“ е доказателство за нестихващата сила и влияние на романа на Стокър. Както казва професор Ейбрахам ван Хелсинг в оригинала от 1897 година: „Кръгът се разширява като вълна, предизвикана от хвърлен във водата камък“.

Елизабет Милър

Торонто, февруари 2009 година

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.